

Županijsko Natjecanje iz povijesti

**14. ožujka 2023.
treći (III.) razred**

zaporka

--

(peteroznamenasti broj i riječ)

broj bodova

	64	%
--	-----------	---

Upute natjecateljima:

1. Ispit se sastoji od 25 pitanja i rješavaš ga 90 minuta.
2. Prije rješavanja ispita trebaš pažljivo i pravopisno točno ispuniti listić sa zaporkom.
3. Nakon što ispuniš listić sa zaporkom, spremi ga u omotnicu.
4. Zaporku s listića prepisi na prvu stranicu ispita.
5. Pažljivo pročitaj ispitne zadatke i upute u zadatku.
6. Rješenja upisuj na predviđena mjesta u ispitu. Ispit piši plavom ili crnom kemijskom olovkom.
7. Ispit piši isključivo pisanim slovima, ne tiskanim. Piši čitko. Nečitki odgovori bodovat će se s 0 bodova.
8. Osobna imena i prezimena te geografska imena piši izvorno prema udžbenicima odobrenim od MZO-a u školskoj godini 2022. /2023.
9. Koristi se listom za koncept tijekom rješavanja ispita jer jednom napisan odgovor u ispitu, više nije dopušteno prepravljati. Odgovori u konceptu ne vrednuju se.
10. Nakon završetka pisanja ispit predaj članu Županijskoga povjerenstva.
11. Nakon objave privremene ljestvice poretka imaš pravo uvida u ispit i pravo na pisanu žalbu.

Želimo Ti uspjeh u Natjecanju!

Prosudbeno povjerenstvo na županijskom natjecanju:

1. _____ (predsjednik Županijskog povjerenstva)
2. _____ (član Županijskog povjerenstva)
3. _____ (član Županijskog povjerenstva)

1. U Velikoj Britaniji je do 1750-ih prevladavao sustav otvorenih polja u kojem su bila izmiješana zajednička polja s raštrkanim parcelama vlasnika. Pozorno pročitaj tekst izvora o promjeni strukture i razdiobi poljoprivrednih površina tijekom druge polovice 18. st. i odgovori na pitanja:

“Da je ovaj teren bio pod podijeljen i obrađivan kako se mora iz njega bi proizašlo šest ili sedam dobrih poljoprivrednih tvrtki od kojih bi svaka donosila prihod od 60 do 100 funti sterlinga godišnje. Te tvrtke osim najamnicima i njihovim obiteljima dale bi posao tridesetorici nadničara koji bi zajedno sa ženama i mladićima, različitim radnicima i obrtnicima potrebnim za zadovoljenje njihovih potreba, za nekoliko godina doveli stanovništvo barem na dvjesto osoba.”

	1
--	---

1.1. Koji je stav autora teksta prema starome sustavu otvorenih polja u Engleskoj?

1.2. Izdvoji jedan argument kojim autor teksta izražava svoj stav prema promjenama.

	1
--	---

1.3. Poznavajući promjene ograđivanja zemlje navedi jednu pozitivnu posljedicu tih promjena na industriju.

	1
--	---

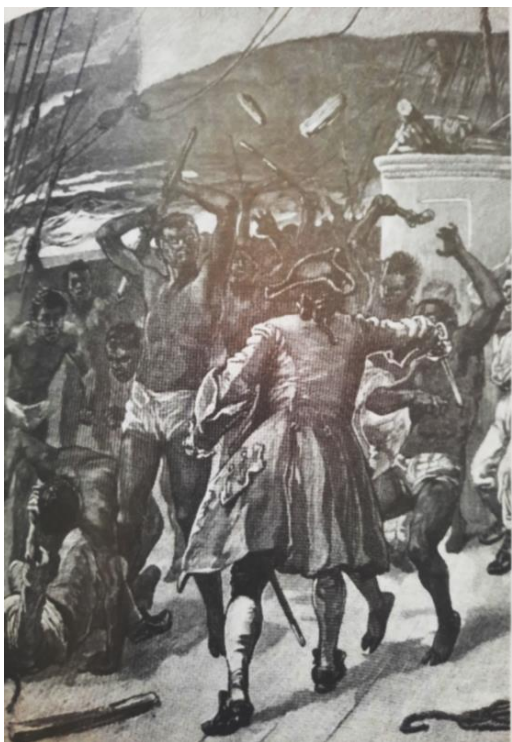
2. U zadatku su ponuđene četiri tvrdnje koje opisuju promjene potaknute otkrićima. Zaokruži slova ispred dviju točnih tvrdnja koje se odnose na znanstvena otkrića kao pokretače promjena.

	2
--	---

- a) Izumiteljica prvoga računalnog algoritma i time računalnog programiranja bila je Ada Lovelace.
- b) Njemački izumitelj Karl von Dreis izradio je prvu drezinu.
- c) Za određivanje žarišta dubine potresa zaslužan je Andrija Mohorovičić.
- d) Za izum kinetoscopa zaslužan je William Morton.

3. Odgovori pomoću s prikazanih brojčanih podataka i slikovnog izvora. Izvori svjedoče o obilježjima Atlantske trgovine robljem.

	Portugal	Velika Britanija	Francuska
broj prevezenih robova iz Afrike u razdoblju od 1761. do 1810. god.	1, 055 000	1, 535 000	595 000

	1
--	---

3.1. Poznavajući kontekst odgovori koji je razlog manjeg broja prevezenih robova kod Francuske u odnosu na Portugal i Veliku Britaniju u razdoblju navedenom u tablici.

3.2. Što je prouzročilo uspon trgovine robljem Portugala i Velike Britanije u prikazanom razdoblju? Navedi jedan primjer.

	1
--	---

3.3. Što je, prema slikovnom izvoru, uzrok velike smrtnosti pri prijevozu preko Atlantika?

	1
--	---

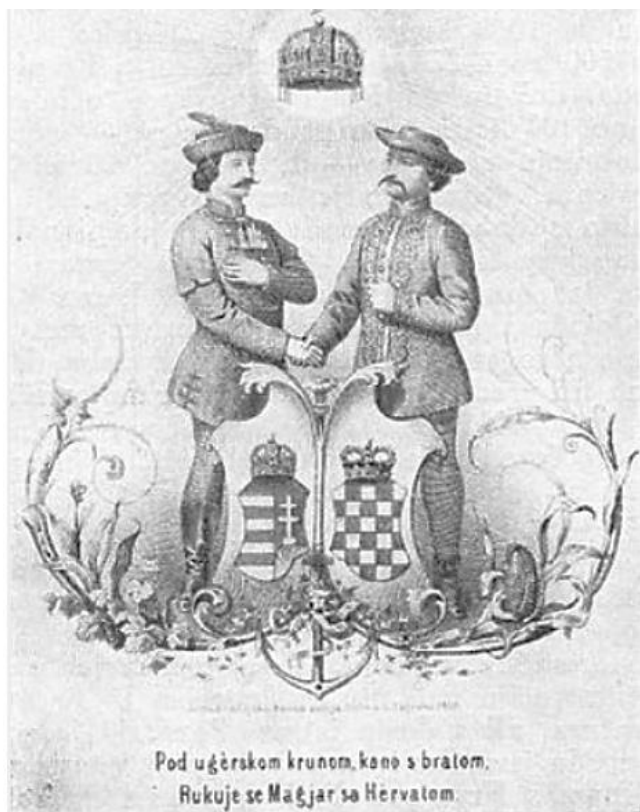
4. Pozorno pročitaj ulomak iz povijesnog izvora u kojem su opisane promjene u obrazovanju. Što je uzrok opisanih promjena? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

„...1750. godine većina se ljudi u Engleskoj znala potpisati u registar oženjenih, a 1840. to je moglo učiniti tek manje od trećine...“

- a) u drugoj polovici 19. st. država počinje stvarati sustav školstva
- b) Crkva je od druge polovice 18. st. znatno utjecala na školstvo
- c) prosvjetitelji su zagovarali obrazovanje viših društvenih slojeva
- d) terezijanskom reformom uvode se niže i više osnovne škole

	1
--	---

5. Pozorno prouči političku karikaturu i odgovori na pitanja.

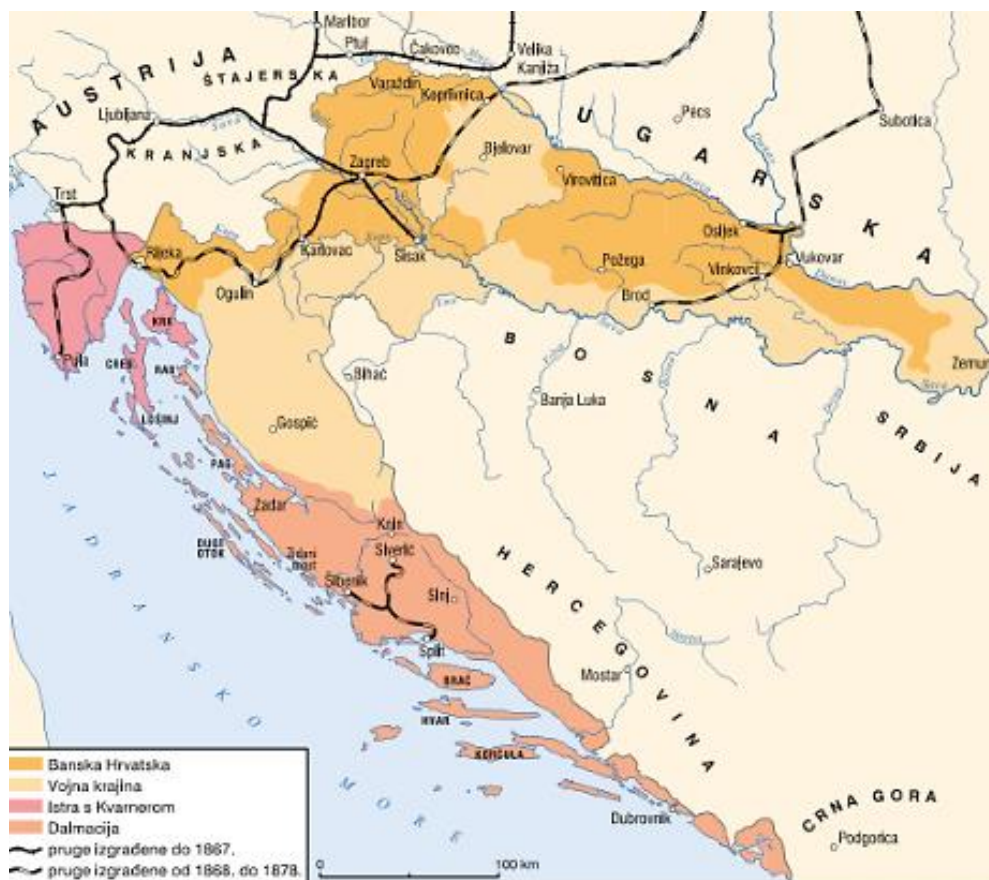
Karikatura iz 1868.godine

„Pod ugarskom krunom kano s bratom
se Mađjar sa Hrvatom“

Izdvoji dva slikovna elementa iz karikature na temelju kojih možeš zaključiti da prikazuje sklapanje Hrvatsko-ugarske nagodbe.

	2
--	---

6. Pozorno promotri kartu izgrađenih željezničkih pravaca u Hrvatskoj do 1870-ih i odgovori na pitanja.

2

6.1. Proučivši zemljovid, navedi koji je željeznički pravac u Hrvatskoj sagrađen u austrijskom, a koji u mađarskom interesu.

1

6.2. Zašto je Austrija bila zainteresirana za izgradnju željezničke pruge u Istri?

7. Koji od četiriju predloženih događaja hrvatskoga nacionalnog pokreta odgovara označenom mjestu (?) na lenti vremena kako bi se uspostavio pravilan kronološki slijed? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) Rakovička buna

b) pokrenuta Naša sloga

c) prva narodna čitaonica u Istri

d) Listopadska diploma

	1
--	---

8. Pozorno pročitaj tekst izvora i odgovori na pitanje:

"Općenito, budući da su jednostavno nadničari... u odnosu na poljoprivrednike ono što je sporedna stvar prema glavnoj stvari, ne treba se uznemiravati oko njihove sudbine kada se poboljša egzistencija poljoprivrednika. Trajno je pravilo da se povećanjem proizvodnje u jednoj regiji i sredstva za život povećava te blagostanje svih onih koji ondje žive, bez obzira na njihov stalež i njihovo stanje. Podjela blagodati događa se spontano, a sumnjati u navedeno znači loše poznavati prirodan red stvari."

Ocjenjuje li autor teksta promjene koje su se dogodile agrarnom revolucijom pozitivno ili negativno? Argumentiraj svoj odgovor.

	2
--	---

9. Koja je politička promjena nastupila tijekom događaja prikazanog na slici?

	1
--	---

Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) osnovan Sjevernonjemački savez

b) proglašeno Drugo Njemačko Carstvo

c) osnovan Svenjemački parlament

d) pokrajina Schleswig pripojena Pruskoj

10. Poveži političare s opisom njihova djelovanja tako što ćeš na prazne linije upisati slovo uz pripadajućega političara.

6

a) Miho Klaić	___ obnovljena ustavnost nakon saziva Banske konferencije
b) Koloman Bedeković-Komorski	___ urednik domoljubnog časopisa Neven
c) Josip Šokčević	___ predsjednik Matice dalmatinske i Dalmatinskog sabora
d) Mirko Bogović	___ prvi hrvatski ministar „bez lisnice“ u ugarskoj vladi
e) Levin Rauch	___ zagovarao autonomiju Dalmacije u Dalmatinskom saboru
f) Nikola Tommaseo	___ dogovarao uvjete Hrvatsko-ugarske nagodbe

11. Pozorno promotri prikazane slikovne izvore i odgovori na pitanja oblikujući svoje odgovore u rečenice.

>>> John N.
Choate: Navaho
– prije i kasnije,
oko 1882.

11.1. S kojim su ciljem objavljene prikazane fotografije krajem 19. st.?

1

11.2. Kakva je danas službena politika SAD-a prema promjenama prikazanim na fotografijama?

1

12. U Osmanskom Carstvu tijekom Tanzimata brojnim su uredbama uvedene modernizacijske reforme. Što su od navedenoga trebale biti posljedice? Zaokruži slova ispred dvaju točnih odgovora:

- a) nepovredivost privatnog vlasništva
- b) opće pravo glasa
- c) osnovane novine Napredak
- d) osnutak sveučilišta u Istanbulu

	2
--	---

13. Promotri prikaze Rijeke iz 1850. i 1852. godine i odgovori na pitanja.

13.1. Opiši glavnu tehnološku promjenu koju uočavaš u razvoju riječke luke tijekom 19.st. uspoređujući slike.

	1
--	---

13.2. Zašto je ovakav umjetnički prikaz razvoja Rijeke koristan povijesni izvor?

	1
--	---

14. Pozorno pročitaj ulomke iz prijedloga hrvatskih političara o odnosu Hrvatske prema Ugarskoj uoči Hrvatskog sabora 1861. godine i odgovori na pitanja.

I. „zato jer što smo kroz osamsto godina izkusili da je bilo najvećom dobro... jer nam razum dokazuje da od Magjarah... narodnosti našoj nikakva pogibelj ne prijeti... jer magjarski ne znamo – jerbo Ugarska je kraljevina ustavna od starine kao što smo i mi... jer Ugre vežu interesi njihovi s nami a naši s njimi... jer simpatija ciele izobražene Europe i svih slobodnih narodah pripada Ugrima pa će pripasti i nam, čim se šnjimi sdružimo.“

II. „uslied dogodjajah god. 1848. svaka druga ma kakva, budi zakonotvorna, budi administrativna budi sudstvena sveza izmed trojedne kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije i izmedju kraljevine Ugarske pravno posve prestala osim što se NJ. Veličanstvo, zajednički kralj njihov po njihovih do god. 1848. zajedničkih zakonih nakon ugovorenih za trojednu kraljevinu i za kraljevinu Ugarsku posebnih krunidbenih diploma ima kruniti za kralja dalmatinsko-hrvatsko-slavonskoga i to po shodnoj volji naroda... nu uvažavajuć zajedničku s ugarskom kraljevinom prošlost svoju i prijašnji š njom zajednički ustavni život... da je ona pripravna prema koristi i potreboći zajedničkoj s kraljevinom Ugarskom stupit u još užju državnopravnu vezu ... čim... naznačena neodvisnost i samostalnost a tako i gore pomenuti... teritorialni opseg trojedne kraljevine pravno valjano budu priznani...“

14.1. Na temelju iznesenih stavova o pitanju uspostave državno-pravnih odnosa s Ugarskom odredi iz kojih su političkih stranaka stavovi autora I. i II. izvora.

	2
--	---

I. _____

II. _____

14.2. Navedi po jedan argument/primjer na temelju čega si zaključio pripadnost političkoj stranci.

	2
--	---

I. _____

II. _____

14.3. Jesu li navedeni izvori primarni ili sekundarni ?

	1
--	---

15. Pozorno pročitaj i odgovori na temelju teksta izvora.

„...Bližnje graničarske a i civilne šume proizvode po prijeko svaku godinu 40 000 do 50 000 centa šišakah, te se isti proizvod od ovuda promiseće, a čim bi postaja željeznička ovdje bila, to bi se iz šumah susjedne Slavonije (okolice terezovačke i virovitičke) također više nego pet putah toliko odpravljalo. Iz lugovah satnije farkaševačke, sokolovačke, novigradske i kapelske kojih preko 40 000 jutara imade je 1500 stabalah za privatne trgovce, 1500 stabalah za gradjenje ladjah... k moru odpremljeno.“

Što je od navedenoga prema izvoru trebala biti planirana neposredna posljedica izgradnje željezničke pruge? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

	1
--	---

- a) rast izvoza drvne građe
- b) jačanje političkih veza Vojne krajine s Civilnom Hrvatskom
- c) povećanje trgovine žitom
- d) veći uvoz prekomorske robe

16. Pozorno pročitaj ulomke iz izvora koji svjedoče o različitim perspektivama ujedinjenja Italije i odgovori na pitanja:

I. „...Gospodo senatori, gospodo zastupnici... Naša zemlja iako teritorijalno mala, zadobila je povjerenje u europskim vijećima jer je velika po idejama koje predstavlja i po simpatijama koje pobuđuje. Ovo stanje nije lišeno opasnosti. Budući da poštujemo rasprave, nismo ravnodušni prema kriku boli koji se iz mnogih dijelova Italije uzdiže prema nama...“

II. „...Vi rojalisti ne možete osloboditi Italiju od Austrije, ne možete stvoriti Italiju. Samo narod može ... Svi rezultati koje ste... prisvojili proizašli su iz napora i žrtve onih mučenika koji su dali svoje živote vjerujući u republiku...“

Kakav način ujedinjenja Italije zagovara I. izvor, a kakav način ujedinjenja II. izvor?

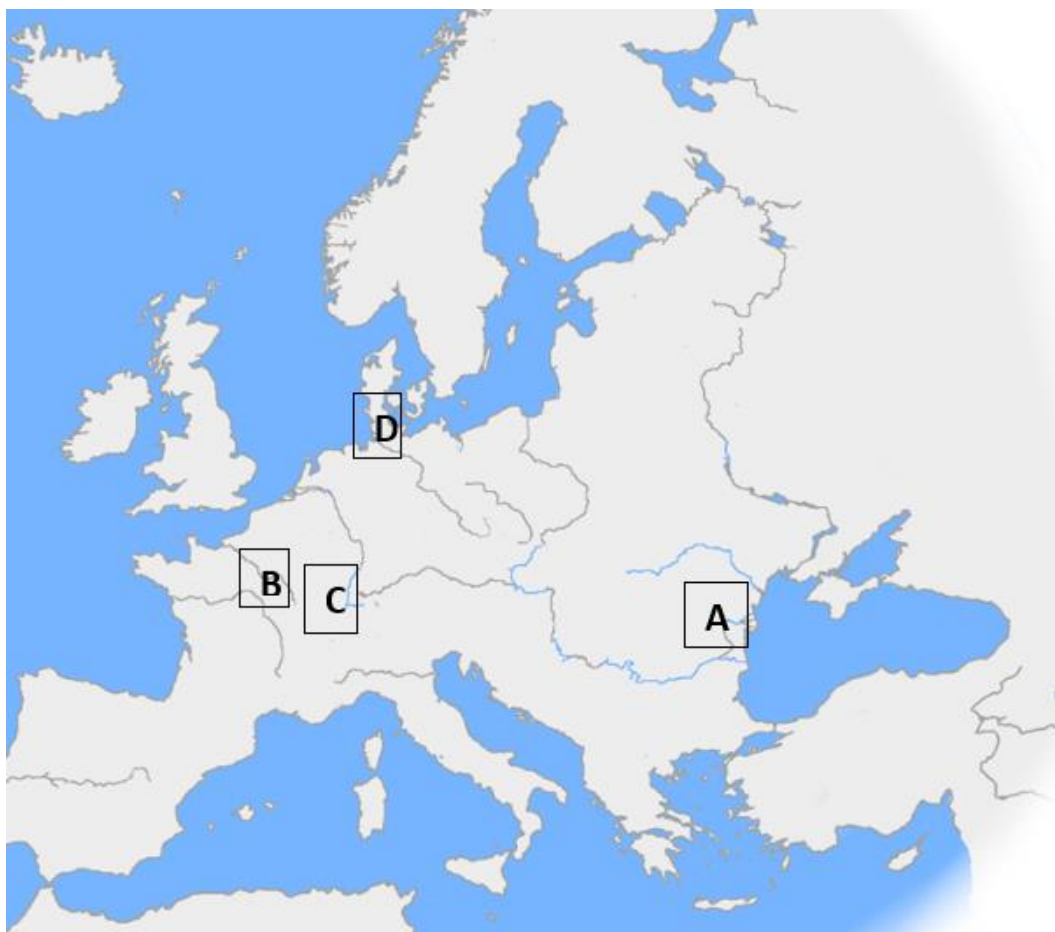
	1
--	---

I.

II.

	1
--	---

17. Pozorno prouči zemljovid u kojemu su slovima označena mjesta zbivanja druge polovice 19. st. i odgovori na pitanja:

17.1. Kako se naziva država koja je 1853. godine ušla u rat osvajanjem teritorija na zemljovidu označenim slovom A?

	1
--	---

17.2. Vojska čije države je opsjela grad označen slovom B u ratu koji je započeo 1870. godine?

	1
--	---

17.3. Kojim je slovom označen teritorij koji se spominje kao ustupak u mirovnom ugovoru iz 1864. godine?

	1
--	---

18. Industrijske revolucije značile su i velike promjene u cestovnom prometu. Pozorno pročitaj tekst britanskog izvora s kraja 18. st. o iskustvu putovanja engleskim cestama i prouči tablicu, te odgovori na pitanja.

„Brazde duboke 4 pedlja, prepuna blata nastaju samo zbog ljetne vlage... Iz cijelog popisa riječi iz riječnika ne poznajem ni jedan pojam koji bi bio dovoljno dojmljiv da opiše tu vražju cestu. Moram vrlo ozbiljno upozoriti one koji zbog avanture namjeravaju putovati ovom strašnom zemljom da to probaju izbjeći kao samog vraga jer će sebi sa šansom od tisuću prema jedan slomiti vrat ili ekstremitete zbog pada.“

1670. godine	Pariz – Lyon (460 km)	240 sati
1770. godine	Pariz – Lyon (460 km)	120 sati

	1
--	---

18.1. Kakav je stav autora teksta prema opisanom stanju cesta u Velikoj Britaniji?

	1
--	---

18.2. Po čemu možeš zaključiti da autor govori iz vlastitog iskustva?

	1
--	---

18.3. Koja se najvažnija promjena u putovanju dogodila u razdoblju od 100 godina, a može se uočiti iz tablice?

	1
--	---

18.4. Navedi naziv kolničke konstrukcije koja je od početka 19. st. omogućila lakši cestovni prijevoz i tijekom kišnog vremena.

19. Što je od navedenoga obilježje razdoblja tzv. rekonstrukcije u povijesti Sjedinjenih Američkih Država? Zaokruži slovo ispred točnog odgovora.

a) donesen 14. amandman američkoga ustava

	1
--	---

b) proglašena Konfederacija

c) uvedena Monroeova doktrina

d) proglašena abolicija

20. Koji su od navedenih znanstvenika zaslužni za promjene tijekom Druge industrijske revolucije?
Zaokruži slova ispred dvaju točnih odgovora.

	2
--	---

- a) Eli Whitney
- b) Benjamin Silliman
- c) Andrew Meikle
- d) Richard Arkwright
- e) Abraham Darby

21. Pozorno pročitaj ulomak iz spisa Hrvatska misao i odgovori na temelju povijesnog izvora:

„...Mi hoćemo Hrvatsku, jedinstveno-cjelokupnu po zemljištu. Hrvatska je otoli bila ka' šta je i dandanas, tu gdigod stanuju Hrvati... Danas pod prazno ime dalmatinske kraljevine, tuđin se uvire da nam hrvatsko more zanieče i da nam primorje otuđi i zgodom pritisne. Danas nema puka nehrvatskog u nijednom primorskom gradu, u nijednom jadranskom otoku, nema veće latinske naselbine na zemlji hrvatskoj, sve je pohrvaćeno... Mi hoćemo samostalnu Hrvatsku naprami državi i naprama državnoj zajednici kojoj mu god bilo. Ugarsku krunu priznajemo hrvatskom krunom... dok ju nose kralji iz porodice Habsburgo-Lorenske.“

21.1. Navedi temeljnu ideju o političkom položaju Dalmacije iznesenu u izvoru. Svoj odgovor potkrijepi s dvama argumentima iz teksta izvora.

	3
--	---

21.2. Poznavajući povijesni kontekst navedi ime i prezime autora navedenog izvora.

	1
--	---

22. Pozorno pročitaj tekst iz zagrebačkih novina iz 1881. godine i promotri karikaturu s kraja 19. st. te odgovori na pitanja:

I.

"...Naši čitatelji su već mnogo čitali i čuli o tom 'čudu' našega vremena koje služi za prenošenje govora na daljinu. Ovih smo dana imali priliku uvjeriti se da taj jednostavni, neznatni stroj potpuno opravdava glas koji se o njemu proširio... Oni koji su ga vidjeli kažu da je vrlo jednostavno konstruiran, više kao igračka nego kao predmet za praktičnu upotrebu. U prvi čas vas preplaši glas dosta jasan, no nekako čudesan od čovjeka kojeg ne vidite... a koji vam nekim čudom i odgovara kao da stoji pokraj vas."

II.

22.1. Doživljavaju li autori I. i II. izvora pojavu telefonije pozitivno ili negativno?
Argumentiraj svoj odgovor za svaki izvor.

	2
--	---

I.

II.

	2
--	---

22.2 Navedi imena i prezimena dvaju izumitelja kojima se pripisuju najveće zasluge za izum telefona.

	2
--	---

23. Proces industrijalizacije utjecao je na provođenje reforme obrazovnog sustava. Zaokruži slova ispred dviju promjena u obrazovnom sustavu u Hrvatskoj koje su uvedene pod utjecajem odluke bečkoga dvora tijekom druge polovice 19.st.

- a) utemeljenje Kraljevskoga sveučilišta Franje Josipa u Zagrebu
- b) osnivanje gimnazija s povećanom satnicom matematike i fizike
- c) osnutak Kameralne škole u Varaždinu
- d) utemeljenje Isusovačke akademije

	2
--	---

24. Pozorno pročitaj odlomak iz govora Ivana Mažuranića 1864. god. i odgovori na pitanja.

„Vlada ne može nijednom narodu pomoći u nikojem smislu ako si on sam ne pomogne: vlada je svome poslu i sveukupnom radu ono što je usjevima prijatan zrak; ona može samo pospješiti i unaprjeđivati plodove narodnog truda, ali sam taj narodni trud ne može stvoriti. Za taj opće narodni uspjeh mora svaki član naroda sa svoje strane pridonijeti sam ono najbolje što ima i može.“

	1
--	---

Izdvoji iz teksta argument iz kojega se vidi da je Ivan Mažuranić zagovornik liberalnih ideja.

25. Pozorno promotri slikovne izvore s prikazima engleskog krajolika 19. st. i odgovori na pitanja:

I

II.

2

25.1. Navedi jedan primjer sličnosti, te jedan primjer različitosti u prikazima krajolika Velike Britanije 19. st.

25.2. Koja je tehnološka promjena dovela do promjena prikazanih u II. izvoru?

1
